

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 657.62:334.012.64

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7624485>

МАЛЯРЧУК І.І.

СТЕЦІВ Л.П.

Аналітичні можливості фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Предметом дослідження є фінансова звітність малого підприємства.

Мета дослідження – обґрунтування аналітичних можливостей фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики оцінювання її показників.

Методологія проведення роботи. Для вирішення поставлених задач були використані: діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу; метод порівняння; метод узагальнення даних.

Результати роботи: обґрунтовано необхідність розроблення методичних положень щодо аналітичної оцінки фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва; запропонована методика аналізу показників спрощеної фінансової звітності дозволяє оцінити фінансовий стан й фінансові результати діяльності суб'єкта малого підприємництва, створити необхідне інформаційне підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень.

Висновки. Фінансова звітність займає центральне місце в інформаційному забезпеченні системи управління підприємством, так як містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Незважаючи на скорочений перелік статей Фінансової звітності малого підприємства, її аналітичні можливості щодо оцінювання фінансово-господарської діяльності малих підприємств залишаються широкими. Вивчення методичного інструментарію аналізу фінансової звітності виявило значну кількість методик дослідження господарських процесів, досить високу трудомісткість їх застосування, а також наявність показників, використання яких не є економічно обґрунтованим для малих підприємств. Запропонована методика аналізу фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва дозволить провести оцінку його фінансово-майнового стану та результатів діяльності з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: фінансова звітність, суб'єкт малого підприємництва, фінансовий аналіз, фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність, ділова активність, рентабельність.

Analytical possibilities of financial statements of a small business entity

The subject of the study is the financial statements of a small enterprise.

The purpose of the study is to substantiate the analytical capabilities of the financial statements of a small enterprise and to develop recommendations for improving the methodology for evaluating its indicators.

Methodology of work. To solve the tasks the following methods of investigation have been used: dialectical method of scientific knowledge, method of analysis and synthesis; comparison method; method of data synthesis.

Results of work: the need to develop methodological provisions for the analytical assessment of the financial statements of a small business entity has been substantiated; the proposed methodology for analyzing the indicators of simplified financial statements allows us to assess the financial condition and financial results of the small business entity, to develop the necessary information basis for making the effective management decisions.

Conclusions. Financial statements take the main position in the information support of the enterprise management system, as they contain information concerning the financial condition, performance and cash flow of the enterprise for the reporting period. Despite the abbreviated list of articles of financial statements of a small enterprise, its analytical possibilities for assessing the financial and economic activities of small enterprises remain wide. The study of methodological tools for analyzing financial statements revealed a significant number of methods for studying business processes, a fairly high complexity of their application, as well as the availability of indicators, which use is not economically justified for small enterprises. The proposed methodology for analyzing the financial statements of a small business entity will allow to assess its financial and property status and results of activities in order to make effective management decisions.

Keywords: financial statements, small business entity, financial analysis, financial condition, solvency, liquidity, business activity, profitability.

Постановка проблеми. Одним із визначальних факторів ефективного функціонування економіки будь-якої держави виступає рівень розвитку малого бізнесу. Мале підприємництво як основна дійова сила ринкових перетворень здатне створити конкурентне середовище, прискорити впровадження у виробництво науково-технічних розробок, швидко адаптуватися до змін споживчого ринку тощо.

Ефективна діяльність будь-якого суб'єкта підприємництва потребує постійного моніторингу, результатом якого є прийняті управлінські рішення. Для такого моніторингу необхідна конкретна обліково-аналітична інформація, центральне місце в якій займає фінансова звітність. Саме фінансова звітність виступає основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності. Водночас у суб'єктів малого підприємництва виникає

проблема в аналізі показників фінансової звітності за загальноприйнятими методиками через спрощену побудову звітних форм. У зв'язку з цим зростає потреба в дослідженні аналітичних можливостей фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, а також розробленні методики оцінки її показників в умовах обмежених обсягів інформаційних ресурсів для ефективного управління малим підприємством.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання формування та складання фінансової звітності неодноразово висвітлювалися у працях таких науковців, як М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, Т. А. Гоголь, С. Ф. Голов, Н. В. Іванчук, З. В. Задорожний, Г. Г. Кірейцев, М. Б. Кулинич, С. О. Левицька, О. М. Чабанюк та ін. Методичні та практичні аспекти аналізу показників фінансової звітності малих підприємств розглядали у своїх роботах В. М. Вовк, Й. Я. Даньків, Л. О. Дорогань-Писаренко, Г. І. Кіндрацька, Г. В. Савицька,

Т. С. Собченко (Кінева), С. В. Тютюнник, Ю. М. Тютюнник, І. О. Школьник та інші вітчизняні й зарубіжні вчені. Не применшуючи значення наукових доробків згаданих науковців, слід відзначити наявність дискусійних положень щодо формування методики оцінювання показників фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва за умови скорочення обсягів звітної інформації і використання результатів такої оцінки з метою управління діяльністю малого підприємства.

Метою статті є обґрунтування аналітичних можливостей фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики оцінювання її показників.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на складну соціально-економічну ситуацію в країні, вагомий вплив на стабілізацію та відновлення національної економіки здійснює підприємницький сектор.

Основні критерії виокремлення типів суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема середня кількість працівників та розмір чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, визначені ст. 55 Господарського кодексу України. Водночас Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дещо розширив ці критерії, доповнивши їх величиною балансової вартості активів, при цьому умовою віднесення суб'єкта підприємництва до того чи іншого типу є відповідність лише двом критеріям (табл. 1).

Новостворені підприємства під час врахування критеріїв віднесення до того чи іншого типу використовують показники на дату складання річної фінансової звітності.

Для здійснення об'єктивної оцінки підприємницької діяльності з метою управління нею виникає потреба у систематичній обліково-аналітичній інформації, основним джерелом якої є дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Саме фінансова звітність містить достовірну і повну інформацію про процеси (операції, події), які можуть впливати на прийняття управлінських рішень, а її показники використовуються для обґрунтованої оцінки минулих, поточних і майбутніх господарських подій. Загалом інформація бухгалтерської фінансової звітності використовується зацікавленими користувачами в процесах фінансового аналізу, планування, розробки фінансової стратегії та тактики за основними напрямкам господарської діяльності, оскільки вона відображає фінансовий стан та результати функціонування суб'єкта підприємництва.

Для того, щоб звітність стала дієвим засобом управління, вона повинна відповідати всім вимогам, які висуваються до бухгалтерського обліку, зокрема має достовірно відображати ресурси підприємства, напрями їх використання і фінансові результати діяльності. Усі показники фінансової звітності повинні бути об'єктивними, обґрунтовані перевіреними даними поточного обліку і документально підтверджені [3].

Важливою умовою корисності фінансової звітності виступає своєчасність її складання й подання. Найбільш достовірна інформація втрачає свою актуальність, якщо вона надана користувачам несвоєчасно. Тому фінансова звітність повинна складатися й подаватись відповідним органам у терміни, встановлені нормативними актами, що забезпечить ефективне її викорис-

Таблиця 1. Критерії виокремлення різних типів суб'єктів підприємницької діяльності

Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»				Господарський кодекс України	
Тип підприємства	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Середня кількість працівників	Річний дохід від будь-якої діяльності	Середня кількість працівників за звітний період (календарний рік)
Мікропідприємства	до 350 тис. євро	до 700 тис. євро	до 10 осіб	до 2 млн. євро	до 10 осіб
Малі підприємства	до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб	до 10 млн. євро	до 50 осіб
Середні підприємства	до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб	до 50 млн. євро	до 25 осіб
Великі підприємства	понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб	понад 50 млн. євро	понад 250 осіб

Джерело: складено на основі джерел [1, 2]

стання внутрішніми й зовнішніми користувачами з управлінською метою.

Звітність малих підприємств – це система показників, що охоплює і характеризує результати їх виробничо–фінансової діяльності за певний період. У ній узагальнюються дані усіх видів обліку: оперативного, статистичного, фінансового, податкового та управлінського. У процесі складання фінансової звітності суб'єкти малого підприємництва керуються НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». Законодавчо затверджено зміст і форми Фінансової звітності малого підприємства у складі Балансу (форма № 1–м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2–м) та Фінансової звітності мікропідприємства, яка охоплює Баланс (форма № 1–мс) і Звіт про фінансові результати (форма № 2–мс).

Фінансову звітність малого підприємства складають малі підприємства – юридичні особи, які визнані такими відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», за винятком тих, яким відповідно до податкового законодавства надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів та витрат, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності [4].

Мікропідприємства – юридичні особи, підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, та непідприємницькі товариства формують Фінансову звітність мікропідприємства.

Якщо за результатами діяльності підприємство перестає відповідати критеріям малого, воно повинно складати фінансову звітність в повному обсязі. Також малим підприємствам чинним законодавством надано право обирати форми фінансової звітності між спрощеними і повними. Таке рішення доцільно закріпити у Наказі про облікову політику.

Слід зауважити, що малі підприємства, які згідно із законодавством складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, не можуть застосовувати норми НП(С)БО 25 і формувати спрощену фінансову звітність. Для таких підприємств прийнятна лише повноформатна фінансова звітність. Також суб'єкти малого бізнесу не зобов'язані подавати звіт про управління.

Баланс є основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан малого підприємства на звітну дату, оскільки він відображає активи, зобов'язання і власний капітал на цей момент.

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період.

Показники спрощеної фінансової звітності дозволяють оцінити фінансовий стан й проаналізувати фінансові результати діяльності суб'єкта малого підприємництва, визначити його місце в економічному середовищі, створити необхідне інформаційне підґрунтя для прийняття відповідних управлінських рішень щодо прогнозування фінансово–господарської діяльності малих підприємств та підвищення її ефективності.

Загалом повноформатна фінансова звітність виступає інформаційною базою для виконання таких завдань фінансового аналізу, як аналіз майнового забезпечення підприємства, джерел формування його фінансових ресурсів, фінансової стійкості, ліквідності й платоспроможності, грошових потоків, ділової активності, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості, прибутковості та рентабельності діяльності, діагностики ймовірності настання банкрутства підприємства, а також комплексної порівняльної рейтингової оцінки його фінансового стану [5].

При проведенні аналізу показників фінансової звітності слід дотримуватись певних вимог [6]:

- застосування методик, які дозволили б у стислі терміни якісно оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання;

- забезпечення формування групи показників, які б у своїй сукупності відповідали вимогам комплексної характеристики поточного фінансового стану підприємства та перспектив його подальшого розвитку;

- розроблення адекватної системи аналітичної обробки визначеної групи цільових показників з метою попередження неоднозначного трактування висновків щодо стану об'єкта дослідження.

Вивчення методик аналізу показників фінансової звітності показало, що значна їх частина базується на достатньо великій інформаційній базі, є трудомісткими та містять перелік показників, використання яких не завжди можна вважати фінансово доцільним та економічно обґрунтованим для малих підприємств. Тому постає проблема у корегуванні складу таких показників, їх економічного наповнення та граничних меж для суб'єктів малого підприємництва.

Змістове наповнення спрощеної фінансової звітності дозволяє виокремити напрями фінансового аналізу суб'єктів малого підприємства і пов'язати їх зі звітним и формами:

- аналіз фінансового стану, ліквідності та платоспроможності малого підприємства, що проводиться на основі показників форми 1–м «Баланс»;
- аналіз фінансових результатів, інформаційною базою для якого є форма № 2–м «Звіт про фінансові результати»;
- оцінка ефективності фінансово–господарської діяльності підприємства, яка виконується на підставі даних двох форм Фінансової звітності малого підприємства.

Аналіз показників Фінансової звітності малих підприємств за усіма напрямками проводиться із застосуванням горизонтального, вертикального та параметричного (коефіцієнтного) методів. Горизонтальний аналіз дозволяє вивчити динаміку того чи іншого предмета дослідження, який

знаходить відображення в конкретній статті фінансової звітності. З допомогою вертикального аналізу можна дослідити питому вагу кожного елемента фінансової звітності та її зміну. Співвідношення різних балансових статей, які характеризують діяльність підприємства, вивчається за допомогою відносних показників, для чого використовується коефіцієнтний аналіз.

Як показує практика, дослідження показників Балансу форми № 1–м розпочинається із його горизонтального та вертикального аналізу. Для швидкої оцінки ефективності функціонування суб'єкта малого підприємства доцільно, перш за все, звернути увагу на три групи статей, показники та динаміка яких дають узагальнене уявлення про фінансовий стан [7]:

- 1) статті, які характеризують «здоровий» фінансовий стан: «Гроші та їх еквіваленти», «Поточні фінансові інвестиції», «Довгострокові фінансові інвестиції», «Нерозподілений прибуток»;

Таблиця 2. Показники аналітичної оцінки Балансу (ф. № 1–м) малого підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку (рядки ф. 1–м)
Показники майнового стану		
Власні оборотні кошти	Власний капітал – Необоротні активи	р.1495 – р.1095
Коефіцієнт майна виробничого призначення	(Основні засоби + Біологічні активи + Запаси) / Активи	(р.1010+р.1020+р.1100 +р.1110) / р.1300
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	(р.1495–р.1095) / р.1195
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти / Запаси	(р.1495–р.1095) / р.1100
Коефіцієнт нагромадження амортизації	Знос основних засобів і нематеріальних активів / Первісна вартість основних засобів і нематеріальних активів	(р.1012+р.1002) / (р.1011+р.1001)
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Оборотні активи / Необоротні активи	р.1195 / р.1095
Показники фінансової стійкості		
Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал / Валюта балансу	р. 1495 / р.1900
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Позиковий капітал / Валюта балансу	(р.1595+р.1695+ р.1700) / р.1900
Коефіцієнт фінансового ризику	Позиковий капітал / Власний капітал	(р.1595+р.1695+ р.1700) / р.1495
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	(р.1495 –р.1095) / р.1495
Показники платоспроможності		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Гроші та їх еквіваленти + Поточні інвестиції) / Поточні зобов'язання	(р.1160+р.1165) / р.1695
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Гроші та їх еквіваленти + Поточні інвестиції + Поточна дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	(р.1125+р.1135+р.1155+р.1160+р.1165) / р.1695
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	р.1195 / р.1695

Джерело: складено на основі джерел [6–10]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2) статті, що вказують на певні недоліки у роботі підприємства: «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці»;

3) статті, що свідчать про незадовільну роботу підприємства: «Непокритий збиток», «Неоплачений капітал».

Комплексну оцінку показників Балансу форми № 1 – м слід проводити на основі розрахунку аналітичних показників, які характеризують фінансово-майновий стан, ліквідність та платоспроможність малого підприємства (табл. 2). Така оцінка дозволить зробити висновки про здатність підприємства генерувати грошові кошти для майбутньої діяльності, про джерела фінансування ресурсів підприємства, ступінь його фінансової стійкості та незалежності від зовнішніх джерел фінансування, про спроможність вчасного погашення фінансових зобов'язань.

Аналіз фінансових результатів загалом передбачає дослідження динаміки та структури доходів, витрат, аналіз формування фінансового результату від різних видів діяльності та виявлення впливу окремих факторів на формування прибутку. У Звіті про фінансові результати форми 2 – м має місце спрощення й узагальнення статей доходів і витрат, що унеможливує для малих підприємств проведення аналізу фінансових результатів у розрізі видів діяльності. Водночас відсутність розділу «Витрати за елементами» у спрощеному Звіті про фінансові результати ще у більшій мірі скорочує інформаційну базу для поелементного аналізу витрат. Загалом це впливає на прийняття управлінських рішень щодо підвищення прибутковості діяльності малого підприємства, оскільки скорочує можливості виявлення резервів зниження витрат діяльності.

Аналіз ефективності функціонування суб'єкта малого підприємництва передбачає вивчення причинно-наслідкових зв'язку між показника-

Таблиця 3. Показники ефективності діяльності малого підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку (рядки ф. 1–м)
Показники ділової активності		
Коефіцієнт ресурсовіддачі	Разом доходи / Середньорічна вартість активів	Ф.2–м р.2280 / Ф.1–м (р.1300 гр.3 + р.1300 гр.4) : 2
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Разом доходи / Середньорічна вартість оборотних активів	Ф.2–м р.2280 / Ф.1–м (р.1195 гр.3 + р.1195 гр.4) : 2
Коефіцієнт обертання власного капіталу	Разом доходи / Середньорічна вартість власного капіталу	Ф.2–м р.2280 / Ф.1–м (р.1495 гр.3 + р.1495 гр.4) : 2
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	Разом доходи / Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	Ф.2–м р.2280 / Ф.1–м (сума з р.1125 по р.1155 гр.3 + сума з р.1125 по р.1155 гр.4) : 2
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції / Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф.2–м р.2050 / Ф.1–м (сума з р.1610 по р.1630 гр.3 + сума з р.1610 по р.1630 гр.4) : 2
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості / Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф.1–м (сума з р.1125 по р.1155 гр.3 + сума з р.1125 по р.1155 гр.4) : 2 / Ф.1–м (сума з р.1610 по р.1630 гр.3 + сума з р.1610 по р.1630 гр.4) : 2
Показники рентабельності, %		
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	Ф.2–м р.2350 / Ф.1–м (р.1300 гр.3 + р.1300 гр.4) : 2
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу	Ф.2–м р.2350 / Ф.1–м (р.1495 гр.3 + р.1495 гр.4) : 2
Рентабельність діяльності	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації продукції	Ф.2–м р.2350 / Ф.2–м р.2000
Рентабельність виробництва продукції	Чистий прибуток / Собівартість реалізованої продукції	Ф.2–м р.2350 / Ф.2–м р.2050
Чиста рентабельність витрат	Чистий прибуток / Разом витрати	Ф.2–м р.2350 / Ф.2–м р.2285

Джерело: складено на основі джерел [7–10]

ми фінансового стану та фінансових результатів і знаходить своє відображення у показниках ділової активності та рентабельності (табл. 3). Інформаційним підґрунтям для такої оцінки є обидві форми Фінансової звітності малого підприємства.

Після аналізу показників фінансової звітності доцільно зробити комплексну оцінку фінансового стану, тобто оцінити тенденції найбільш загальних показників, які всебічно характеризують фінансове становище суб'єкта малого підприємництва. До основних факторів, які дозволяють стверджувати про належний фінансовий стан підприємства, можна віднести стійку платоспроможність, ефективне використання капіталу, достатню фінансову стійкість, своєчасну організацію розрахунків.

Слід зауважити, що більшість методик оцінки фінансового стану адаптовані для застосування підприємствами, які складають повноформатну фінансову звітність. На нашу думку, нормативні значення окремих показників, які рекомендовані для середніх і великих підприємств, слід скорегувати в контексті умов діяльності малих підприємств. Так, зазвичай значення показника ліквідності у малих підприємств є нижчим, а коефіцієнт обертання активів, особливо оборотних, навпаки, – вищим. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці оптимальної системи показників оцінки діяльності суб'єкта малого підприємства за даними його фінансової звітності та обґрунтуванні нормативних значень цих індикаторів.

Система показників оцінювання діяльності суб'єкта малого підприємства повинна відповідати сукупності вимог, перелік яких для усіх суб'єктів підприємницької діяльності, на нашу думку, найбільш повно сформулював проф. Даньків Й.Я. [11]. Ці вимоги до системи показників, інформаційною базою для обчислення яких є Фінансова звітність малого підприємства, можна звести до наступних:

- повинна відображати всі сторони діяльності малого підприємства і бути пов'язаною з кількісними і якісними показниками його функціонування;
- розроблятися адресно – за галузями, сферами виробництва і т.п.;
- базуватися на діючій системі показників обліку і статистики без ускладнення розрахунків;
- за основними показниками повинен бути забезпечений їх внутрішній облік, звітність і контроль.

На нашу думку, у процесі аналізу показників Фінансової звітності малого підприємства слід

відштовхуватись від тих цілей і завдань, які ставить перед собою топ менеджмент.

Висновки

Фінансова звітність займає центральне місце в системі інформаційного забезпечення системи управління підприємством, так як містить інформацію про його фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів за звітний період. Незважаючи на скорочений перелік статей Фінансової звітності малого підприємства, її аналітичні можливості щодо оцінювання фінансово-господарської діяльності малих підприємств залишаються широкими.

Вивчення методичного інструментарію аналізу фінансової звітності виявило значну кількість методик дослідження господарських процесів, досить високу трудомісткість їх прикладного застосування, а також наявність показників, використання яких не є економічно обґрунтованим для малих підприємств. Досліджуючи аналітичні можливості Фінансової звітності малих підприємств, нами запропонована методика фінансового аналізу, використання якої дозволить провести оцінку фінансово-майнового стану та результатів діяльності суб'єкта малого підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996–XIV. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Кулинич М. Б., Коваль Н. І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 65. С. 367–372. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/63.pdf
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

5. Іванчук Н.В. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу фінансового стану підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2020. № 18. С. 57–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2020_18_10

6. Собченко (Кінева) Т. С., Соскіда Ю. М. Аналітична оцінка фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Регіональна економіка та управління. 2017. № 4 (17). С. 96–100. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/710351.pdf>

7. Вовк В. М., Кирдей Ю. О. Особливості аналізу фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва. Вісник Національного університету видного господарства та природокористування. Економічні науки. 2018. Вип. 3(83). С. 39–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuygp_ekon_2018_3_6

8. Тютюнник Ю. М., Дорогань–Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434 с.

9. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Аналітичні можливості інформації Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2012. Вип. 3. Т.2. С. 190–194. URL: <https://dspase.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7665>

10. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / заг. ред. Школьник І. О. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

11. Даньків Й. Я. Формування обліково–аналітичної інформації для оцінки діяльності суб'єктів підприємництва. Науковий вісник Ужгородського Університету підприємства. Серія «Економіка». 2019. № 2 (54). С. 116–121. URL: <https://dspase.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/28259>

References

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436–IV. Zakonodavstvo Ukrainy : baza danykh / Verkhov. Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

2. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 996–Kh–IV. Zakonodavstvo Ukrainy : baza danykh / Verkhov. Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

3. Kulynych M. B., Koval N. I. Udoshkonalennia metodyky skladannia ta analizu finansovoi zvitnosti pidpriemstv. Ekonomika i suspilstvo. 2016. Vyp. 65. S. 367–372. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/63.pdf

4. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 25 «Sproshchena finansova zvitnist»: Na-

kaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 25.02.2000 r. № 39. Zakonodavstvo Ukrainy : baza danykh / Verkhov. Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

5. Ivanchuk N.V. Finansova zvitnist yak dzherelo informatsii dlia analizu finansovoho stanu pidpriemstva. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii: Ekonomika. 2020. № 18. S. 57–61 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2020_18_10

6. Sobchenko (Kinieva) T. S., Soskida Yu. M. Analitichna otsinka finansovoho zvitnu subiekta maloho pidpriemnytstva. Rehionalna ekonomika ta upravlinnia. 2017. № 4 (17). S. 96–100. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/710351.pdf>

7. Vovk V. M., Kyrdei Yu. O. Osoblyvosti analizu finansovoi zvitnosti subiektiv maloho pidpriemnytstva. Visnyk Natsionalnoho universytetu vydnogo hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomichni nauky. 2018. Vyp. 3(83). S. 39–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuygp_ekon_2018_3_6

8. Tiutiunyk Yu. M., Dorohan–Pysarenko L. O., Tiutiunyk S. V. Finansovyi analiz: navch. posib. Poltava: Vydavnytstvo PP «Astraiia», 2020. 434 s.

9. Tiutiunyk Yu. M., Tiutiunyk S. V. Analitichni mozhylyvosti informatsii Sproshchenoho finansovoho zvitnu subiekta maloho pidpriemnytstva. Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. 2012. Vyp. 3. T.2. S. 190–194. URL: <https://dspase.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7665>

10. Finansovyi analiz: navch. posib. /zah. red. Shkolyk I. O. Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 2016. 368 s.

11. Dankiv Y. Ya. Formuvannia oblikovo–analitichnoi informatsii dlia otsinky diialnosti subiektiv pidpriemnytstva. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. pidpriemstva. Serii «Ekonomika». 2019. № 2 (54). S. 116–121. URL: <https://dspase.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/28259>

Дані про авторів

Малярчук Ірина Іванівна,

к.е.н., доцент кафедри фінансово–економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства

e-mail: Lotoshka@ukr.net

Стеців Леся Петрівна,

к.е.н., доцент кафедри фінансово–економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства

e-mail: l_stetsiv@ukr.net

Data about the authors

Iryna Malyarchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Financial and Economic Security, Accounting and Taxation, Ukrainian Academy of Printing
e-mail: Lotoshka@ukr.net

Lesia Stetsiv,

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Financial and Economic Security, Accounting and Taxation, Ukrainian Academy of Printing
e-mail: l_stetsiv@ukr.net

UDC 658

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7624492>

PUZYROVA P.V.

The organizational and economic aspects of management, efficiency of use and development of personnel at the enterprise under martial law

The subject of the research is the determination of the organizational and economic aspects of management, the efficiency of the use and development of personnel at an enterprise under martial law.

The aim of the research is to determine the main trends and the program of organizational and economic measures to improve the efficiency of the use of personnel at the enterprise under martial law.

Research methods. In the process of writing the article, general scientific and special methods were used to study economic phenomena and processes that are inherent in the study of enterprise personnel management under martial law.

Results of the investigation. Because of writing the article, it was found that with the start of a full-scale war between Russia and Ukraine, all processes in the state slowed down or almost stopped. It has been proven that this problem has not bypassed both employees and employers, where the latter have suffered losses due to the forced migration of their personnel in order to ensure their safety. It has been established that personnel management in the conditions of a full-scale war is manifested in a targeted impact on the organizational behavior of employees, aimed at activating their unused professional and spiritual capabilities, stabilizing the emotional state of subordinates and ensuring security for all enterprise personnel. It has been determined that one of the most important problems at present in the field of personnel management is to ensure the efficiency and further development of personnel in the enterprise, since it is the personnel, as a key factor, that will stand in the way of the country's recovery after a large-scale war.

Scope of the results. Labor economics, management, labor resources management, personnel potential, enterprise economics.

Conclusions. It has been determined that the formation, retention and development of the personnel of the enterprise, its effective use, ensuring the high quality of human resources in the future will become decisive factors in the efficiency of production and the competitiveness of products both for the enterprise in particular and for the country's economy as a whole. It has been proved that in order to determine the organizational and economic aspects of management, the effectiveness of the use and development of personnel at an enterprise under martial law, it is necessary to use the general trends in personnel management, based on the factors of influence that will take place in the post-war recovery of the country's economy.

Keywords: organizational and economic aspects, personnel management, personnel development, personnel utilization efficiency, enterprise, martial law.

ПУЗИРЬОВА П.В.

Організаційно-економічні аспекти управління, ефективності використання та розвитку персоналу на підприємстві в умовах воєнного стану

Предметом дослідження є визначення організаційно-економічних аспектів управління, ефективності використання та розвитку персоналу на підприємстві в умовах воєнного стану.